

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาการปรับโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยต้องการทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การจัดทำเอกสารประกอบและการรายงานผลการปฏิบัติงานของธนาคารพาณิชย์ไทยว่ามีขั้นตอนการปฏิบัติงาน และเอกสารที่ใช้ประกอบการพิจารณาต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดอย่างไรบ้าง รวมถึงศึกษาวิธีปฏิบัติทางบัญชี และการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน ตามหลักมาตรฐานการบัญชีที่ถูกต้อง ตลอดจนศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยในจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับวิธีการศึกษาโดยวิธีการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร บทความ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการออกแบบสอบถามผู้ตรวจสอบของธนาคารแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคเหนือ และเจ้าหน้าที่อำนวยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย ช่วงที่ศึกษาปี พ.ศ. 2542 - 2544

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ลูกหนี้ดำเนินกิจการต่อไปได้ และในขณะเดียวกันธนาคารพาณิชย์มีโอกาสดำเนินชำระหนี้คืนไม่ต่ำกว่าที่ได้รับจากการฟ้องศาล ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้มีการปล่อยสินเชื่อเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้เกิดการจ้างงานในระบบเศรษฐกิจ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อแก้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ถือเป็นนโยบายที่เร่งด่วนที่ธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องรีบดำเนินการในระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา หลังจากประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจเนื่องจากปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan : NPL) ที่มีอัตราส่วนต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งสูงเกินกว่าร้อยละ 40 โดยเฉลี่ยทั้งระบบ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยประสบปัญหาในการดำเนินงาน โดยมีผลการดำเนินงานขาดทุนสุทธิในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา และงวดบัญชีครั้งสุดท้าย ณ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่ยังมีผลการดำเนินงานขาดทุนสุทธิ สาเหตุเนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไทยต้องนำเงินไปสำรองสำหรับสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์อ่อนแอลง ซึ่งอาจทำให้เงินกองทุนของธนาคารต่ำกว่าเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดคือร้อยละ 8.5 ดังนั้นวิธีการที่จะทำให้เงินกองทุนเป็นไปตามเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดมีอยู่ 2 วิธีคือ วิธีที่ 1 ธนาคารพาณิชย์ไทยต้องเพิ่มทุน แต่การเพิ่มทุนก็ประสบปัญหาในการจำหน่ายหุ้นธนาคาร เนื่องจากไม่มีนักลงทุนสนใจที่จะซื้อ บางธนาคารราคาหุ้นในตลาดต่ำกว่าราคาพาร์ ทำให้ไม่เป็นที่สนใจต่อนักลงทุนที่จะเข้ามาซื้อหุ้น

ธนาคารพาณิชย์ วิธีการที่ดีที่สุดน่าจะเป็นวิธีที่ 2 คือการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ ซึ่งมีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากเท่าไรยิ่งทำให้ภาระการกันเงินสำรองหนี้สูญลดน้อยลงเท่านั้น ประกอบกับธนาคารพาณิชย์เริ่มมีรายได้จากการรับรู้ดอกเบี้ยรับจากลูกหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยลูกหนี้ดังกล่าวจะกลับมาเป็นหนี้ปกติ ซึ่งเป็นไปตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ต้องเป็นไปตามงบกระแสเงินสด (Cash flow) ของลูกหนี้

ผลการศึกษาพบว่า โดยขั้นตอนการปฏิบัติงานเริ่มแรกจะต้องมีการหารือร่วมกันระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสถาบันการเงินแต่ละแห่งได้กำหนดนโยบาย มาตรการ และวางแผนการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอน รวมทั้งการจัดทำเอกสารประกอบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ส่วนวิธีปฏิบัติทางบัญชีของธนาคารพาณิชย์ คือ ให้บันทึกส่วนสูญเสียดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากการคำนวณราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้คงค้างตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่เกี่ยวข้องกับยอดคงค้างของหนี้ที่มีการปรับปรุงโครงสร้าง ณ วันสิ้นงวด และค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่เกี่ยวข้อง

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทางด้านลูกหนี้มากที่สุดคือ สภาพธุรกิจของลูกหนี้ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ คิดเป็นร้อยละ 92.40 รองลงมาคือ กระแสเงินสดของลูกหนี้ไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ คิดเป็นร้อยละ 91.71 ส่วนปัญหารองลงมาคือ ลูกหนี้ไม่ยอมให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่เจ้าหนี้ ลูกหนี้หลีกเลี่ยงการประชุมเจรจากับเจ้าหนี้ และลูกหนี้ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ คิดเป็นร้อยละ 90.00 84.80 และ 84.00 ตามลำดับ ส่วนปัญหาและอุปสรรคทางด้านธนาคารพาณิชย์มากที่สุดคือ มาตรการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของทางราชการยังไม่จูงใจเพียงพอ โดยคิดเป็นร้อยละ 78.40 รองลงมาคือ สาขาไม่มีอำนาจในการอนุมัติการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ คิดเป็นร้อยละ 61.20 ส่วนปัญหารองลงมาคือ ความล่าช้าของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เกิดจากการพิจารณาของสำนักงานใหญ่ ธนาคารมีบุคลากรไม่เพียงพอและนโยบายของสำนักงานใหญ่ในการกำหนดหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 57.60 55.60 และ 55.20 ตามลำดับ

การที่จะทำให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ประสบผลสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจาก 3 ฝ่าย ซึ่งประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์เอง ลูกหนี้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ ที่มีส่วนสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ แม้จะพบปัญหาและอุปสรรค ไม่ว่าจะเกิดมาจากฝ่ายใดก็ตาม ประเด็นสำคัญปัญหาที่เกิดขึ้นจากธนาคารพาณิชย์เองต้องให้มีน้อยที่สุด หรือ

ขจัดให้ปัญหาเหลือน้อยที่สุด จากการศึกษาปัญหาที่เกิดจากธนาคารพาณิชย์เอง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นปัญหาที่เกิดจากแนวนโยบายของธนาคารพาณิชย์กับการปฏิบัติงานจริง ไม่ค่อยที่จะสอดคล้องกันจริง กล่าวคือในการกำหนดแนวนโยบายของธนาคารพาณิชย์ไทยในปัจจุบันนโยบายหลักที่สำคัญก็คือการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ แต่ในทางปฏิบัติจริงๆ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ต้องผ่านหลายขั้นตอน และผู้มีอำนาจในการลงนามอนุมัติส่วนใหญ่แล้วจะอยู่เฉพาะที่สำนักงานใหญ่เท่านั้น

จากการศึกษาปัญหาที่พบที่เกิดจากธนาคารพาณิชย์ก็คือ การที่พนักงานระดับล่างหรือระดับกลางไม่กล้าที่จะเสนอเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามที่ลูกหนี้เสนอมา เนื่องจากเห็นว่าหากพนักงานเสนอไปแล้ว เกรงว่าจะถูกปฏิเสธจากผู้มีอำนาจอนุมัติหรือเสนอเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ลูกหนี้ปฏิบัติตามได้ยาก ประการที่สำคัญที่เจ้าหน้าที่สินเชื่อธนาคารเกรงว่าลูกหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้เสร็จไปแล้วจะกลับมาเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้อีกครั้ง ทำให้เจ้าหน้าที่สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ไม่กล้าคัดรายลูกหนี้เพื่อนำเสนอให้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ต่อผู้มีอำนาจในการอนุมัติมากเท่าที่ควร จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ลูกหนี้รายที่เจ้าหน้าที่สินเชื่อไม่กล้านำเสนอให้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในตอนแรก ๆ ก็ต้องกลับมาเอาลูกหนี้ดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในที่สุด และลูกหนี้ดังกล่าวส่วนใหญ่แล้วก็สามารถปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าธนาคารพาณิชย์ไทยต้องเร่งกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ถึงแม้ทางรัฐบาลจะจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (TAMC) ขึ้นมาแล้วแต่กระบวนการในการดำเนินงานต่างๆ ของบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยยังไม่ได้เริ่มดำเนินการแต่อย่างใด การที่ธนาคารพาณิชย์ไทยรอที่จะโอนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย คาดว่าทำให้กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ล่าช้าออกไปอีก ยิ่งน่าจะนำความเสียหายมาสู่ธนาคารพาณิชย์มากกว่า หากแต่ธนาคารพาณิชย์จะเร่งปรับปรุงโครงสร้างเองให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เมื่อดำเนินการจนถึงที่สุดแล้วคงเหลือลูกหนี้บางส่วนที่ไม่สามารถปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ ธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องดำเนินการทางกฎหมายกับลูกหนี้ต่อไป หรือจะโอนลูกหนี้ดังกล่าวไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยก็น่าจะเป็นแนวทางสุดท้ายที่จะดำเนินการในที่สุด